

ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

ROK ZAŁOŻENIA 1905

ZARZĄD GŁÓWNY

00-389 Warszawa, ul. Smulikowskiego 6/8
tel. (22) 318 91 00, 318 92 17, fax (22) 318 92 19
www.znp.edu.pl e-mail: znp@znp.edu.pl

BP/022/35/KL/25

Warszawa, 30.07.2025 r.

Szanowna Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji

W odpowiedzi na pismo ME z dnia 15 lipca 2025 r. (DWST-WOOS.400.2.2025.BP) Związek Nauczycielstwa Polskiego przesyła następujące uwagi do projektu ustawy *o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw*.

1. Art. 1 pkt 4 i 5 projektu nowelizacji

W treści art. 9 ust. 1 u.p.o.¹ wykreślono obowiązek uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty dla decyzji organu prowadzącego o przekazaniu szkoły liczącej nie więcej niż 70 uczniów osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej; pozostawiając jedynie obowiązek uzyskania niewiążącej opinii.

Zdaniem ZNP jest to zmiana niezasadna.

Kurator powinien posiadać kompetencje do dokonywania władczej oceny czy decyzja organu prowadzącego o prywatyzacji szkoły samorządowej jest zgodna z prawem i czy nie wywołuje skutku w postaci ograniczenia dostępu obywateli do edukacji gwarantowanej przez państwo.

W treści art. 9a u.p.o przewidziano procedurę przekazania szkoły przekazanej w trybie art., 9 ust. 1 u.p.o., w sytuacji przejścia na emeryturę albo rentę osoby fizycznej prowadzącej szkołę na podstawie umowy.

¹ Ustawa z dnia 14.12.2016 r. Prawo oświatowe (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 737 ze zm.)

Zgodnie z treścią art. 9a ust. 1 i 2 u.p.o. prowadzenie tej szkoły może być przejęte przez inną osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego w drodze zmiany umowy; przejęcie następuje po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny.

Zdaniem ZNP przejęcie, o których mowa w art. 9a ust. 1 u.p.o., powinno następować po uzyskaniu pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego.

2. Art. 1 pkt 9 projektu nowelizacji

W art. 32 ust. 4 u.p.o. uchylono obowiązek uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty dla ustalenia sieci publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i innych form wychowania przedszkolnego

Zdaniem ZNP jest to zmiana niezasadna.

Zdaniem ZNP ustalanie sieci, o których mowa w art. 32 ust. 4 u.p.o. powinno następować po uzyskaniu pozytywnej opinii organu nadzoru pedagogicznego.

3. Art. 1 pkt 12 projektu nowelizacji

W art. 62 ust. 2 u.p.o. utrzymano obowiązek uzyskania opinii kuratora oświaty w przypadku powierzenia stanowiska dyrektora szkoły osobie niebędącej nauczycielem, ale tylko w odniesieniu do szkół (placówek) publicznych, prowadzonych przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną.

Zdaniem ZNP jest to zmiana niezasadna.

Nie ma żadnego uzasadnienia dla dokonywania dyferencjacji ww. obowiązku w odniesieniu do szkół publicznych, kierując się tylko cechami organu prowadzącego (tj. czy jest to jednostka samorządu terytorialnego, czy też podmiot ze sfery prywatno-prawnej). Ustawa systemowa określa w sposób jednolity cechy szkoły publicznej bez względu na cechy organu prowadzącego, a więc szkoły mają na gruncie ustawy identyczny status.

Nie ma więc powodu, aby na gruncie jednej ustawy określać inny sposób powierzania funkcji kierowniczej w szkołach publicznych ze względu na cechy organu prowadzącego, tym bardziej, że dotyczy on pełnienia ww. funkcji przez osobę niebędącą nauczycielem.

Zdaniem ZNP powierzenie stanowiska dyrektora osobie niebędącej nauczycielem powinno następować po uzyskaniu opinii organu nadzoru pedagogicznego w przypadku każdej szkoły publicznej.

4. Art. 1 pkt 16 projektu nowelizacji

W treści art. 89d ust. 1 u.p.o. wprowadzono możliwość zlikwidowania przez gminę będącą organem prowadzącym jedynej szkoły podstawowej liczącej nie więcej niż 70 uczniów.

W takiej sytuacji gmina likwidującą szkołę zawiera z ościenną gminą porozumienie w sprawie zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki w szkole lub szkołach prowadzonych przez ościenną gminę dzieciom zamieszkałym na terenie gminy likwidującej szkołę, dowozu i współfinansowania.

Wśród kryteriów normatywnych uzasadniających możliwość likwidacji szkoły wskazano m.in. prognozy demograficzne, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, dla gminy likwidującej szkołę, które wskazują na spadek liczby mieszkańców tej gminy w wieku do 14 lat w pięciu kolejnych latach następujących po roku, w którym jest planowana likwidacja szkoły.

Kryterium to wskazuje na spadek liczby mieszkańców gminy w wieku do 14 lat w pięciu kolejnych latach, ale nie określa wymiaru tego spadku, a więc nie konkretyzuje tego warunku. W związku z tym nawet nieznaczny spadek liczby dzieci będzie uzasadniał likwidację szkoły podstawowej liczącej nie więcej niż 70 uczniów.

Taki zapis wprowadza faktyczną dowolność w kwestii uzasadnienia dla likwidacji szkoły, całkowicie go subiektywizując.

Ponadto regulacja art. 89d ust. 1 u.p.o. jest sprzeczna z dyspozycją art. 9 ust. 1 u.p.o., która wprowadza zasadę zakazu przekazywania podmiotowi prywatnemu prowadzenia szkoły, liczącej nie więcej niż 70-uczniów, jeżeli jest to jedyna szkoła danego typu prowadzoną przez tę jednostkę samorządu terytorialnego.

Celem regulacji z art. 9 ust. 1 u.p.o. był ustawowy obowiązek utrzymania w gminie co najmniej jednej szkoły danego typu, której prowadzenie jest zadaniem własnym jednostki samorządu terytorialnego. Wprowadzenie tej normy było odpowiedzią na wyzbywanie się ustawowego obowiązku prowadzenia szkolnictwa publicznego przez jednostki samorządu terytorialnego, na rzecz prywatyzacji usług oświatowych.

Zdaniem ZNP dyspozycja art. 89d ust. 1 u.p.o. może prowadzić do faktycznego ograniczenia prawa dostępności do oświaty publicznej.

Elementem konstytucyjnego prawa do nauki jest zasada bezpłatności nauczania w szkołach publicznych, wyrażona w art. 70 ust. 2 Konstytucji RP. Jak wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny połączenie zasady bezpłatnego nauczania z funkcją szkół publicznych jest wyrazem koncepcji realizacji przez władzę publiczną zadań określonych przez samą Konstytucję, związanych z kształtowaniem systemu edukacji, opartego na równym i powszechnym dostępie do edukacji.²

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 2000 r., SK 18/99

Powszechny i równy dostęp do wykształcenia, jako konieczne elementy prawa do nauki, należy traktować jako podmiotowe prawo obywatelskie.³ Natomiast art. 70 Konstytucji RP, na co zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny statuuje rozliczne zadania państwa w zakresie oświaty i nauki, których realizacja stanowi podstawę instytucjonalną dla podmiotowego prawa do nauki.⁴

Trybunał Konstytucyjny wyraźnie stwierdził, że w publicznych placówkach oświatowych niedopuszczalne jest ograniczenie zasad powszechnej dostępności i bezpłatności kształcenia, wychowania lub opieki, inaczej niż w placówkach niepublicznych.⁵ Trybunał Konstytucyjny stwierdził również, że podmiotami wyłącznie uprawnionymi do zakładania i prowadzenia szkół i placówek publicznych są jednostki samorządu terytorialnego, których obowiązkowym zadaniem własnym jest zapewnienie bezpłatnego nauczania członkom wspólnoty samorządowej.⁶

5. Art. 1 pkt 22 projektu nowelizacji

W treści art. 105 ust. 3-6 u.p.o. proponuje się wprowadzenie w szkole podstawowej oraz szkole prowadzącej kształcenie specjalne, liczącej nie więcej niż 70 uczniów, możliwości zapewnienia zajęć świetlicowych dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym w oddziale przedszkolnym zorganizowanym w tej szkole, ze względu na:

- 1) czas pracy rodziców – na wniosek rodziców;
- 2) organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki w szkole.

Na podstawie wniosków rodziców dyrektor szkoły ustala godziny pracy świetlicy w poszczególnych dniach tygodnia, jednak nie więcej niż 12 godzin dziennie.

Zajęcia świetlicowe mają uwzględniać potrzeby rozwojowe dzieci oraz ich możliwości psychofizyczne. W uzasadnieniu projektu wskazuje się, że zmiana oznacza rezygnację ze wskazywania w ustawie konieczności odrabiania lekcji podczas pobytu w świetlicy, na rzecz uwzględniania w szczególności potrzeb wynikających z realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Oznacza to zmianę zasad organizacji pracy na świetlicy z punktu widzenia obowiązków nauczycielskich, a więc konieczności odrębnego przygotowania ww. zajęć.

Z punktu widzenia czasu pracy nauczycieli wprowadzona regulacja może naruszać zasadę prawa pracy, że dobową normą czasu pracy nie może przekraczać 8 godzin w skrajnych przypadkach, przekraczania 40-godzinnej tygodniowej normy czasu pracy, jak również nadmierną dyspozycyjnością nauczycieli.

³ L. Garlicki, Uwagi do art. 70 [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, red. L. Garlicki, t. 3, Warszawa 2003

⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 stycznia 2007 r., sygn. U 5/06

⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2010 r., K 29/07, OTK-A 2010/5/49

⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2010 r., K 29/07, OTK-A 2010/5/49

Powyższe wynika stąd, że obecnie do pracy na świetlicy kwalifikacje posiadają wszyscy nauczyciele, a więc wszyscy nauczyciele przedmiotowi, którzy po częściowym przeniesieniu na stanowisko wychowawcy świetlicy, mogą łączyć pracę na obu stanowiskach.

Regulacja ta została wprowadzona na wniosek korporacji samorządowych, które dzięki temu rozwiązaniu mogły zlikwidować odrębne etaty wychowawców świetlic.

Tym samym na podstawie art. 105 ust. 3-6 u.p.o. nauczyciele uczący przedmiotów mogą być zobowiązani do pracy na świetlicy, której czas pracy zostanie wydłużony do 12. godzin, poza standardowy czas działania szkoły.

Oznaczać to będzie konieczność wyczekiwania przez nauczycieli uczących przedmiotów na wyznaczony dyżur na świetlicy, co w skrajnych przypadkach może się wiązać z kilkugodzinnym okresem dyspozycyjności nauczyciela, poza czasem realizacji zajęć dydaktycznych.

Z poważaniem -